

JOAN F. MIRA

“Com més gran era el lladronici imaginat, més gran era l'èxit inicial i la fama de gran líder del lladre, més brillant la seua imatge pública: recorden, per no anar més lluny, Mario Conde investit doctor honoris causa a Madrid, amb la més alta pompa i circumstància. Com si la norma suprema fóra, en efecte, ‘enriquiú-vos’: enriquiú-vos com siga, ràpidament, de qualsevol manera”

Enriquiú-vos

Com vostès sense dubte han comprovat, potser en la pròpia butxaca, la moral del capitalisme trontolla amb estrèpit en les altes i en les baixes esferes, en els cinc continents, i en els índexs de totes les borses del món. Que el capitalisme travesse de tant en tant les pròpies crisis cícliques, és cosa ben natural: segurament un dels pocs encerts del diagnòstic marxista és aquesta visió de la inestabilitat d'un sistema econòmic que tendeix per la seua pròpia essència a defugir els controls externs. És clar que l'altre hipotètic sistema, el “socialista”, amb una sola crisi n'ha tingut prou per passar, amb més estrèpit encara, al famós “poal del fem” de la història, la *poubelle de l'histoire*, que és on se suposava que havia d'acabar, crisi a crisi, el seu competidor. Però si els alts i els baixos del nostre estimat capitalisme universal formen part de la seua naturalesa, història i condició, ja no és tan natural que siguen resultat de la pura indecència moral dels seus propis dirigents, financers, empresaris, i capitosts en general. Se suposava que els temps de baixada, les crisis, eren efecte d'alguna causa diguem-ne objectiva: de l'excés o el defecte de la producció, de la saturació o la insuficiència dels mercats, de problemes amb el crèdit, la moneda, el consum, la productivitat, les matèries primeres, o coses d'aquest estil. Efecte, per tant, de condicions que la ciència econòmica –si és una ciència, cosa sempre hipotètica– està en condicions d'analitzar i explicar. No se suposava, que jo sàpiga, que una crisi, una petita catàstrofe, podia ser resultat, purament i simplement, de l'explosió de la fantasia, de la inèpcia, de l'avarícia incontrolada i de l'exhibicionisme indecent d'una colla d'individus que, per alguna raó poc intel·ligible, s'han trobat en els llocs on es prenen les grans decisions. La crisi, per tant –diguem-ne crisi–, té els seus fonaments en la psicologia i en la simple moral. Cervells desequilibrats imaginaven un futur imminent, ja un present, de riquesa virtual que creixia imparabile: fantasiejaven sobre una “nova economia” basada no en la vella realitat dels béns i els serveis, sinó en l'encanteri, els contes de fades, i els fums de colors. Qui no hi creia, en aquesta economia virtual, era titllat d'antic. Qui sí que hi creia –gairebé tothom, fins fa menys de dos anys– era modern i s'hi llançava de cap. Tothom, per tant, podia fer-se ric només amb la imaginació i la fe.

Tal com haurien hagut d'advertir la lògica i la història (però qui recordava ja aquestes disciplines antigues?), les fantasies han acabat com acaba el vell *cuento de la lechera*. Però s'hi ha ajuntat una cosa potser encara pitjor: l'estafa massiva, l'engany, el lladronici, la mentida i el morro blindat d'una part molt notable dels nous dirigents del sistema, dels “nous líders” d'empresa, brillants gestors, hàbils executius, etcètera. Que el capitalisme tinga una part de lladreria, és cosa inevitable, i per això se suposa que hi ha els tribunals i el dret penal, civil i mercantil. Que la lladreria siga elevada a condició habitual en la direcció de les empreses, ja és tota una altra qüestió. Sobretot quan les víctimes del robatori metòdic són les empreses mateixes (els accionistes, propietaris convertits en víctimes), a mans dels seus propis gestors i directius. Això és una cosa que, en les proporcions i amb el cinisme d'ara, no s'havia vist mai. Com més gran era el lladronici imaginat, més gran era l'èxit inicial i la fama de gran líder del lladre, més brillant la seua imatge pública: recorden, per no anar més lluny, Mario Conde investit doctor honoris causa a Madrid, amb la més alta pompa i circumstància. Com si la norma suprema fóra, en efecte, “enriquiú-vos”: enriquiú-vos com siga, ràpidament, de qualsevol manera. Com si la cèlebre frase que degué pronunciar François Guizot allà pels anys de 1840 fóra així d'immoral i de curta. Però Guizot havia afegit “pel treball i i per l'estalvi”. “*Enrichissez-vous, par le travail et par l'épargne*”. Guizot, en efecte, era un conservador antic, no era un liberal modern.